

ABDÜLFETTAH RAUF’UN ZULMETTEN NÛRA VE EY YURDUM ADLI KİTAPLARINDAKİ ŞİİRLERİNDE “ÖZÛLKE” OLARAK İSLÂM COĞRAFYASI

Şaban Sağlık

Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, sabansaglik@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-0780-3776

DOI: <http://doi.org/10.51331/EB10SS>

GİRİŞ

İslâm dünyasının problemleri söz konusu olduğunda en başta anılan kavram “yabancılaşma”dır. Çok geniş bir anlam

alanına sahip olan “yabancılaşma”, Karl Marks’ın bir kitabının adıdır. Marks, özellikle sanayi devrimi ve kapitalistleşme sürecinde insanın, kendi doğası, çevresi (tabiat) ve ilişkilerinde meydana gelen bütün değişim ve kopmaları “yabancılaşma” olarak nitelendirir. Bunun dışında “yabancılaşma” kavramı, özellikle İslâm ülkelerinin kendi dinî ve kültürel değerlerinden uzaklaşıp Batı kültür ve medeniyetinin değerlerini benimseme çabası bağlamında da kullanılır. Kısaca “yabancılaşma”, modernleşmenin bir sonucu olarak görülür.

Türkiye’de bu durumu problem olarak görüp dikkate değer görüşler ileri süren isim şüphesiz Ahmet Hamdi Tanpınar’dır. Özelikle modern edebiyatta daha çok “kendi kültür ve medeniyetine düşmanlık” şeklinde tezahür eden “yabancılaşma” için Tanpınar şunu söyler: “Geleneğe ve atalara düşmanlık... Cesaret edebildim, Tanzimat’tan beri bir nevi Oedipus kompleksi, yani bilmeyerek babasını öldürmüş adamın kompleksi içinde yaşıyoruz, derdim.”¹ Söz konusu “yabancılaşma” konusunda Tanpınar’ın yaptığı şu tespit ise neredeyse her şeyi özetleyecek mahiyettedir: “Kim olursak olalım, nasıl yetişirsek yetişelim, hayat tecrübemizin mahiyeti ve genişliği ne olursa olsun, bizim ağzımızdan hala okuduğumuz Frenk kitapları konuşmaktadır. Tıpkı bizden evvelkiler gibi.”²

Türk kültüründe “alafrangalaşma, gavurluk, ecnebilik, batıllık, garplılaşma” gibi pek çok kelime ve kavramla da ifade edilen “yabancılaşma”, İslâm toplumlarındaki şekli değişimlerin yanında özellikle “zihinsel” (mental) bağlamda da bir sorun olmuştur. Yani İslâm dünyasındaki insanlar Müslümanca tavır ve tutumlardan uzaklaşıp İslâm dışı dünyanın tavır ve davranışlarına uygun düşünmeğe ve dünyayı algılamaya başlamışlardır. Bu bağlamda varlığa ve insana bakış İslâmi açıdan değil, hatta Müslümanca bir gözle değil, tam Batılı olmasa da melez bir bilincin ifadesi olarak tecelli etmiştir.³ Söz konusu melez / yaralı bilinç İslâm ülkelerinde en çok “aydın”ları etkilemiştir. İslâm ülkelerinin aydınları artık kendi din ve medeniyetlerinin diliyle değil, Batı kültür ve medeniyetinin diliyle konuşur olmuşlardır. Kendi

1 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Yaşadığım Gibi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1996), 38.

2 Tanpınar, *Yaşadığım Gibi*, 63.

3 İslâm dünyasındaki bu bakış açısı problemi için İranlı düşünür Daryush Shayegan, *Yaralı Bilinç ve Melez Bilinç* kavramlarını kullanır. Hatta Shayegan’ın bu isimleri taşıyan kitapları vardır (Daryush Shayegan, *Yaralı Bilinç* [İstanbul: Metis Yayınları, 1999]; *Melez Bilinç* [İstanbul: Metis Yayınları, 2000]).

din ve medeniyetinin dilini kullanmayıp Batı kültür ve medeniyetinin dilini (bakış açısını) tercih eden Müslüman aydınlar, mesela “vatan” (yurt) kavramına da Müslümanca değil, Batılı bir bakış açısıyla bakar olmuştur.⁴ Öncelikle şunu da belirtelim ki, İslâm medeniyetinde “vatan” kavramı “Dârul İslâm” ve “Dârul Harp” gibi kavramlarla anılır. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*’nde “Dârul-İslâm” hakkında şu bilgi verilir: “Müslüman bir devletin hâkimiyeti altındaki topraklar için kullanılan fıkıh terimi.” “Dârul-Harp” hakkında ise şu açıklama yapılır: “Müslüman olmayan bir devletin hâkimiyeti altındaki topraklar için kullanılan fıkıh terimi. Dârul-Harp ayrıca Müslümanların hürriyet ve emniyetlerinin garanti altında olmadığı topraklar demektir.” Oysa Batı medeniyetinde vatan algısı “misâk-ı millî” (millî sınırlar) ve “harita” gibi kavramlarla ifade edilir. Bu durumda Batı insanı, “sınırları” dışında kalan insanları rahatlıkla görmezden gelmektedir. O insanların problemleri olsa da adeta o problemleri yok saymaktadır.⁵ Buna karşılık İslâm medeniyetinde dünyanın neresinde yaşarsa yaşasın Müslüman bir insanın yaşadığı yer İslâm vatanı sayılır. İslâm şairi Mehmet Akif’in “Kocakarı ile Ömer” adlı şiirinde geçen “Kenâr-ı Dicle’de bir kurt aşırırsa bir koyunu / Gelir de adl-i İlâhî sorar Ömer’den onu!” beyti bu anlayışı en veciz şekilde özetlemektedir.

Çağdaş Türk şiirinin büyük ismi Sezai Karakoç, bu durumu çokça önemser ve o “vatan” kavramına modern bir gözle ya da siyasal bir harita olarak bakmaz. Ona göre Müslümanların yaşadığı her

4 Kendi medeniyetinin dili ile konuşmayı unutan aydınlar konusunda Rasim Özdenören’in *Kafa Karıştıran Kelimeler* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2000), *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler* (İstanbul: İz Yayıncılık, 1985), *İki Dünya* (İstanbul: İz Yayıncılık, 1997) *Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2002) gibi kitaplarına bakılabilir.

5 Günümüzde (2025) İsrail’in Gazze’de yaptığı katliamlara özellikle Batı dünyasının ve Amerika’nın ilgisiz kalması bunun kanıtı değil midir?

yer “İslâm vatani”dir. Karakoç bu durum için “özülke” kavramını da kullanır. Pek çok yazısında “özülke” kavramına yer veren Karakoç, yukarıda da açıkladığımız “Dârul-İslâm” kavramı karşılığı olarak da “özülke” kavramını ele alır.⁶ Şair bu konuyu en geniş biçimde şu şekilde izah eder:

“Müslümanlar, coğrafyalarını, tarihlerini birleştirme, bu yolla da tek bir kültüre erme zorundadırlar. İslâm uygarlığının yeniden dirilişine katkıda bulunma, gücü ölçüsünde her Müslümanın borcudur. Müslümanların Birlik ideali her gencin gönlüne silinmez bir biçimde yerleşecektir. Müslümanların politik birliğe doğru koşmaları, hayat memat meselesidir. Diriliş erinin çağdaş ülküsüdür bu. Durmadan birleşme, durmadan yaklaşma, durmadan kaynaşma. Bir birlik için coğrafi durum çok müsaittir. İslâm ülkeleri birbirine bitişik, birbirine yapışık durumdadır. Afrika’nın bir ucundan Filipin adalarına kadar kesiksiz bir şekilde uzamaktadır Özülke. Aradaki sınırlar, bölünüşler politiktir. Merkezi, çekirdeği, Ortadoğu dedikleri bölge olmak üzere, Tek ülke ideali, diriliş erlerinin toprak, yurt ülkülerinin ifadesi olmaktadır. İslâm terminolojisinde (Dârul - İslâm) olan bu ifadeyi, biz Özülke kelimesiyle belirliyoruz.”

Sadece Sezai Karakoç da değil, modern edebiyatımızda Batılı bir gözle dünyaya bakmayan daha başka şairlerimiz de vardır. Başta Mehmet Akif olmak üzere, Yahya Kemal ve Necip Fazıl’ı da bu bağlamda anabiliriz. Bu büyük isimler adeta Sezai Karakoç’un da ustalarıdır. Bu ustalar yazdıkları eserlerde (özellikle şiirlerinde) bu durumu işlerler. Adı geçen bu şairler, sanatlarını belirledikleri yüce bir ideal uğruna “araç” olarak da kullanırlar.

6 Sezai Karakoç’un *Zamana Adanmış Sözler* (İstanbul: Diriliş Yayınları, 1986) adlı kitabında yer alan “Esir Kentten Özülkeye” adlı şiirini de burada anmakta fayda görüyoruz.

7 Sezai Karakoç, *Diriliş Neslinin Amentüsü*, (İstanbul: Diriliş Yayınları, 2018), 63–64.

Söz konusu ideal şairden şaire değişiklik de gösterir. Modern Türk edebiyatında Ziya Gökalp, Mehmet Akif, Nazım Hikmet, Necip Fazıl Kısakürek ve Sezai Karakoç gibi şairler aynı zamanda sanatlarını belirledikleri yüce bir ideal uğruna “araç” olarak kullanma konusunda akla gelen ilk isimlerdir. Mesela Mehmet Akif Ersoy, bütün ömrünü ve sanatını İslâm davasına ve Müslümanlara adamıştır. Dolayısıyla Akif, şiirlerinde dünyadaki bütün Müslümanlara bir şekilde yer verir. Bu açıdan bakarsak Mehmet Akif’in *Safahat*’ının, adeta dünyada yaşayan bütün Müslümanların coğrafi haritası (özülke) olduğunu görebiliriz. Sezai Karakoç da şiirlerinde dünyadaki bütün İslâm coğrafyasına yer verir. Hatta Karakoç, İslâm coğrafyası için -yukarıda da değindiğimiz gibi- “özülke” kavramını kullanmaktadır.

Türkiye dışında da “özülke” ideale sahip şairler yetişmiştir. Bu şairler arasında özellikle Abdulfettah Rauf adı öne çıkmaktadır. “Makedonya veya Üsküp özelinde bu kahraman öncü halkasına baktığımız zaman karşımıza daha ziyade İslâmcılık düşüncesi-nin bayraktarlığını yapmış olan Fettah Efendi ile “Yücel hareketi”⁸ çıkmaktadır.”⁹ Fettah Efendi, her şeyden önce, Osmanlı Devleti’nin temel idealleri doğrultusunda sonuna kadar İslâm’ın bayraktarlığını yapmaya iman etmiş bir vatan şairidir.¹⁰

Balkanlarda Müslüman ve Türk kimliğini şiirleriyle koruma altına alan âlim ve şair Abdulfettâh Rauf da tıpkı Mehmet Akif

8 “Yücel Hareketi” konusunda bak. H. Yıldırım Ağanoğlu, “Üsküp’te Türklük ve İslâmiyet İçin Mücadele Eden Meddah Medresesi Mezunu İki Dava Adamı: Şu-ayb Aziz ve Abdulfettâh Rauf,” *Üsküp’te Meddah Medresesi* içinde, ed. Sevba Abdula and Abdullah Taha İmamoğlu (Üsküp: IDEFE Yayınları, 2024), 481–484.

9 Erhan Çapraz, “Cumhuriyet Rejiminden Meddah Medresesi’ne Balkanlar’da Törelî Duruşun Bir Öncüsü Olarak Fettâh Efendi,” *Üsküp’te Meddah Medresesi* içinde, ed. Sevba Abdula ve Abdullah Taha İmamoğlu (Üsküp: IDEFE Yayınları, 2024), 397.

10 Çapraz, *Üsküp’te Meddah Medresesi*, 398.

Ersoy gibi ömrünü ve sanatını İslâm'a adanmıştır. Bu sebeptendir ki kendisine “Üsküp’ün Mehmet Akif’i” unvanı verilmiştir. Şair, sadece Balkanlarla ve Üsküp’le ilgilenmemiş, tıpkı Mehmet Akif gibi dünyadaki bütün Müslümanlarla da ilgilenmiştir. Dolayısıyla Abdulfettah Rauf, İslâm ülkelerini Sezai Karakoç gibi adeta bir “özülke” olarak görmektedir. Birçok şiirinde herhangi bir ülkenin ya da şehrin ismini anar. Hatta şiirinin ismi ya bir İslâm şehri ya da herhangi bir İslâm ülkesidir. Şair pek çok şiirinde ise herhangi bir İslâm şehri ya da ülkesi adını anmadan genel anlamda bütün İslâm coğrafyasında mevcut olan herhangi bir problemi ya da sıkıntıyı dile getirmiştir. Yani Abdulfettah Rauf’un şiirlerinin büyük bir yekûnu genel anlamda İslâm dünyasının sorunlarının adeta fotoğrafı gibidir. Burada Abdulfettah Rauf hakkında kısa bir açıklama yapmakta fayda görüyoruz.

Abdulfettah Rauf Kimdir

Asıl adı Abdulfettah Rauf’tur. Üsküp’ün önemli Türk eğitim kurumlarından Meddah Medresesi’nde eğitim alarak 1933 yılında buradan mezun olmuştur. Erhan Çapraz, Meddah Medresesi konusunda Zeki Gürel’den şu alıntıyı yapar: “Fettâh Efendi’nin kapatılınca kadar baş müderrisliğini yaptığı Meddah Medresesi de Makedonya’da, hatta tüm Balkanlar’da Müslüman halkın politik, eğitim ve ekonomik açıdan şuurla hareketini, ahlâkın muhafazasını ve tevhid fikrini yaygınlaştıran önemli bir merkez olmuştur.”¹¹ Abdulfettah Rauf, Makedonya Türkleri arasında “Fettah Efendi” adıyla da bilinir. Makedonya Türkleri arasında birçok münevverin yetişmesinde de emeği vardır. Fettah Efendi, hemen her ülkeden (Türkiye de dâhil) öğrenciler yetiştirmiştir. Mesela 1944 yılında yapılan törende icazet alan öğrencileri arasında Kemal Aruçi ve Türkiye’ye giderek İstanbul Yüksek

11 Çapraz, 401.

İslâm Enstitüsü ile Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde uzun yıllar hocalık yapan Bekir Sadak da vardır.

Fettah Efendi, hayatı boyunca bir Osmanlı aydını olmanın guru-runu taşımış ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Şair, millî-tarihî şiirler kapsamında değerlendirilen eserler kaleme almıştır. Hatta şair ömrünün sonuna kadar Osmanlı millî anlayışına da bağlı kalmıştır. Şiirlerinin büyük bir kısmında, Osmanlı medeniyetinin mirasına karşı duyduğu hasret ve üzüntüyü de dile getirmiştir. Bu yüzden de hep bir “evlâd-ı fatihân” olarak anılagelmiştir.

Fettah Efendi'yi Balkanlar'da Osmanlı Türkçesi ile yazan ve aruz veznini kullanan son nesil şairlerinden biri olarak kabul etmek de mümkündür. Şair, yaşadığı dönem itibariyle Balkan Türkleri Edebiyatının eski ile yeni şiir arasındaki geçiş dönemi temsilcileri arasında yer almıştır. Fettah Efendi'nin Osmanlı eğitim sisteminde yetişmiş olması onun klasik Türk Edebiyatı ve edebî sanatlar alanındaki hâkimiyetini de artırmıştır. Abdulfettah Rauf'un nasıl bir şahsiyet olduğunu Erhan Çapraz'ın şu cümlelerinden öğrenmek mümkündür:

“Fettâh Efendi, Balkanlar'da aslında küffara karşı tüm mazlum Müslümanların öncülüğünü yapmış gerçekten sıra dışı ve samimî bir kahramandır. Zor zamanlarda bile asla mağlubiyet hissine kapılmamış; imanı tam; Osmanlı Devleti'nin son dönemde yetiştirdiği ulemanın belki de en fazla dikkati çeken karakterlerinden birisidir. Elbette bunda hocası Ataullâh Kurtiş Efendi ile onun ihya ettiği Meddah Medresesi'nde baş müderris olarak verdiği Hak ve İslâm mücadelesinin tesiri büyüktür. O, gerektiğinde bu mücadelesini kendi sarıklı taifesine sergilemekten de asla kaçınmamıştır. Şüphesiz, onun öncü bir şahsiyete bürünmesinde şiirlerinin ve şairliğinin de katkısı büyüktür. Kanaatimizce, sadece bir “İslâm şairi” demek ona karşı büyük bir haksızlık olur. O, tüm Balkanlar'da Müslümanların zulme karşı direnişinin en gür sesi olmuş; insanların akın akın Türkiye'ye

göç ettiği bir dönemde bu göçe karşı çıkmış, hatta bu hususta karşı fetva vermiş büyük bir vatan müdafiidir. Medreseler Türkiye’de 1924’te kapatılmasına rağmen, kendisi 1943 yılında Tito tarafından kapatılınca kadar medresesinin başında kalmış, bu uğurda hapis yatmış; medresesi kapatıldıktan ve kendisi hapisten çıktıktan sonra da fahrî müderrislik yapmak suretiyle mücadelesine kaldığı yerden devam etmiştir.”¹²

Abdulfettah Rauf ve “Özülke”

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Abdulfettah Rauf da “özülke” saydığı İslâm coğrafyasına Mehmet Akif’in bakış açısıyla bakmaktadır. Bilindiği gibi Mehmet Akif şiirlerinde İslâm coğrafyasını, yani “özülke”sini “Sorunu Olan İslâm Ülkesi ya da Şehri”, “O Ülke ya da Şehirde Yaşanan Zulümler, Sorunlar”, “Bu Zulümleri Yapanlar” ve “Şiirlerinin Satır Aralarında Sorunların Çözümü Bağlamında Görüşler Dile Getirmek” gibi başlıklar altında toplayacağımız bir şekilde ele almaktadır. Abdulfettah Rauf da hemen hemen bütün şiirlerinde bu konuya ayrıntılı yer vermektedir. Şairin özellikle *Zulmetten Nûra* ve *Ey Yurdum* adlı şiir kitaplarında bu konu ayrıntı olarak yer almaktadır.¹³

Abdulfettah Rauf’un yayınlamış altı şiir kitabı vardır. Bu kitapların isimleri *Zulmetten Nûra*, *Yine Vatan İçin*, *Vardar*, *Naat ve Münacaat*, *Garami Parçalar* ve *Ey Yurdum* şeklindedir. Abdulfettâh Efendi’nin şiirleri dört ana gruba ayrılır. 1- Dinî Şiirler; 2- Sosyal

¹² Çapraz, 408.

¹³ Şairin bu iki kitabı dışındaki şiirlerinde de “özülke” hassasiyeti söz konusudur. Mesela *Yine Vatan İçin* ve *Vardar* adlı şiir kitaplarındaki birçok metin de “özülke” bağlamında yorumlanacak şiirlerdir. Mesela *Yine Vatan İçin*’deki “Filistin” ve “İstanbul” başlıklı şiirler; *Vardar*’da da yer alan başka bir “İstanbul” şiiri de Fettâh Efendi’nin “özülke” hassasiyetiyle yazdığı önemli metinlerdir.

Şiirler, 3- Millî-tarihi şiirler; 4- Felsefi şiirler.¹⁴ Fettâh Efendi, bu şiir kategorilerinden ikincisinde özellikle “özülke” dediği İslâm yurtlarındaki problemleri dile getirir. 3. Kategorideki şiirlerde ise “özülke” dediği yerlerde olup bitenleri aktarır.

Fettah Efendi’nin şiirlerinin yazılı olduğu kitapta, şairin “özülke” hassasiyetini yansıtan ilginç dipnot bilgileri de yer alır. Mesele “Ümmîd Al” isimli şiirine şu dipnot¹⁵ düğülmüştür: “Hâşiye: “Ümmîd Al” şi’irine dâ’ir bir hâtıra: Merhûm Üstâdımız Abdulfettâh Efendi’nin bilhassa 1953’ten i’tibâren terennüm ettiğı şi’irlerin ekserîsi, dikte suretiyle yazılmıştır. Bu nedenle bu şi’ire değinmek isterim. Bu şi’ire sebep, merhûm Üstâdım ve kardeşim Kemâl Efendi olmuştur. Nerez’de Vardar kenârında ikindiye müte’akib vatanımızda istikbâl olup olmadığından bahis açıldı. Merhûm Kemâl Efendi çok hazîn konuştu. Buralarda istikbâl-i İslâm, muhâl olduğunu savundu. Ben de aksini savundu idim. Böyle bir sözleşmeden sonra, sükût u huzûra dalan merhûm Abdulfettâh Efendi, dikte sûretiyle bu târîhî şi’iri terennüm ettiler.”¹⁶ Fettah Efendi, “Fransızlara” adlı şiiri neden yazdığını ise kitaptaki şu dipnot ile açıklar: “Yedi senelik çetin bir mücâdele esnâsında dökülen kanlardan sonra Cezâ’ir’in istiklâle kavuşması münasebetiyle...”¹⁷

14 Suat Engüllü, “Üsküp’te Abdülfettah Rauf da Yaşadı”, *Yedi İklim*, no: 64 (1995): 23.

15 Alıntılarda mevcut olan imla ve ifade farklılığı, alıntı yapılan kaynaklarla ilgilidir. Metnin orijinaline müdahale etmeyi doğru bulmadığımız için, bazı kelimelerde bugünkü imlaya uymayan farklılıkları düzeltmedik. Aynı durum bazı ifadeler için de geçerlidir.

16 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, haz. Emre Aracı, Emrah Gökçe & Sevba Abdula (Üsküp: IDEFE Yayınları, 2022), 29. (Bundan sonra bu kitaptan yapılan alıntılar metin içinde “ZN, s.” kısaltmasıyla verilecektir.)

17 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, haz. Emre Aracı, Emrah Gökçe & Sevba Abdula (Üsküp, IDEFE Yayınları, 2023), 107. (Bundan sonra bu kitaptan yapılan alıntılar metin içinde “EY, s.” kısaltmasıyla verilecektir.)

Abdulfettah Raûf, diğer İslâm ülkelerinde kendisiyle aynı ideali (özülke ideali) taşıdığına inandığı kişilerle de temas hâlinededir. Bu kişilerin çoğu özellikle Türkiye’de yaşayanlardır. Fettah Efendi’nin tanışıp temas kurduğu kişilerden biri de Türk şair Ali Ulvi Kurucu’dur.¹⁸ Şiir kitabının bir dipnotunda Ali Ulvi Kurucu hakkında şu açıklama yer alır: “Hâmiş: “Büyük Alî Ulvî Kurucu Bey, Medîne-i Münevvere’den Üstâd-ı Muhterem’e yeni tab’ edilmiş olan bu kıymetli eserini (Gümüş Tül) hediye etmişti. “Büyük şâ’ir, kıymetli âlim ve mücâhid Abdulfettâh Efendi Hazretleri’ne...”¹⁹

Abdulfettah Rauf ve İslâm dünyası

Abdulfettah Rauf, “özülke” olarak gördüğü İslâm dünyasıyla çok yakından ilgilenmektedir. Fettah Efendi bütün İslâm dünyasını genel bir çerçevede çileli olarak görür ve yirminci asırda kendini ilim ve irfânda yüksek bir mertebeye ulaşmış olarak gören batının aslında inşa ettikleri “yalancı bir kültür” dairesi içinde hırs ve nefret dolu olduğunu haykırır. Şair İslâm dünyasının düştüğü müşkül durumun farkındadır ve bu acı hakikatlerin vuku bulmasındaki sebepleri sıralar ve şiirlerinde işler. Abdulfettah Rauf, hemen pek çok şiirinde sınırları belirli olmayan bir “vatan”dan

18 Türk şair, yazar ve hafız olarak bilinen Ali Ulvi Kurucu, 1922’de Konya’da doğmuş, 2002’de Medine’de vefat etmiştir. İlk ve orta eğitimi doğduğu şehir olan Konya’da tamamlamıştır. Dört yaşındayken annesini kaybeder. 1931’de babasının yanında hafızlığını tamamlar ve Arapça öğrenir. Amcası ve babasından dini eğitim alırken jandarma tarafından basılması sebebiyle dini eğitimi tamamlayabilmek için ailesiyle Medine’ye göç eder. Daha sonra Mısır’a giderek eğitimi Ezher Üniversitesinde tamamlar. Medine’de Evkaf Dairesi’nde İnşaat ve Sicillat (yargı kararını içeren belge, i’lâm, mahkeme defteri) emini olarak çalışır. Daha sonra sırasıyla Mahmudiye Kütüphanesi’nde ve Şeyhül-İslâm Arif Hikmet Kütüphanesi’nde müdür olarak görev yapar ve 1985’te emekli olur. 2002’de de vefat eder. Medine’deki Cennetü’l Baki mezarlığında gömülüdür.

19 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 89.

söz eder. Bu vatan son yüzyılda işgal altındadır ve yaban ellerindedir. Yani “özülke” tehlikededir. Bazı şiirlerde adını andığı bu vatan topraklarını, bir vatan hikayesi (acı hikâye) olarak anlatır.

Yaşadığı dönemde hem Üsküp ve Kuzey Makedonya’nın hem de bir bütün olarak İslâm coğrafyasının geçirdiği çileli yılların onu derinden etkilediği görülür. Tevhit inancına bağlı olan şair için vatan sadece sınırları çevrili belli bir siyasi yönetim altında olan topraklar değildir. Şairin kaleme aldığı şiirlerine baktığımızda onun vatan kavramı Üsküp’ten başlayarak sırasıyla İstanbul, Bursa, Filistin, Cezayir ve Mısır’a kadar uzanır. Abdulfettah Rauf hakkında hazırladığı tezde Elif Nazım, şairin bir “vatan” olarak İslâm dünyasına nasıl baktığı hakkında şunları söyler: “Millî duyuş tarzı, tarihe baktığımızda millî şair olarak nitelendirdiğimiz Yahya Kemal, Necip Fazıl ve Mehmet Âkif gibi şairlerle birlikte manevi öğrencileri olarak addettiğimiz Fettâh Efendi’de de aynı şekilde karşımıza çıkar. Onlar için vatan sadece sınırlarla çevrili bir mekânda değil tevhit zemininde birlik ve beraberlik ile geniş bir coğrafyaya yayılır. Yani aslında Bursa’yı, İstanbul’u anlamak demek Üsküp’ü, Kalkandelen’i, Gostivar’ı anlamaktır bir bakıma.”²⁰ Abdulfettâh Efendi’nin şiirlerini yayına hazırlayanlardan biri olan Sevba Abdula ise kitabın Takdim yazısında şunu söyler: “Abdulfettâh Raûf (Fettâh Efendi), İslâm medeniyetinin Balkanlarda ortaya çıkardığı öncü kahraman halkasının sadece bir halkası. Fakat bu topraklardaki en yüce değerlerin sürekliliğine vurgu yapan, XX yy. en önemli öncülerinden birisidir.” (EY, 5). Ertuğrul Karakuş, Abdulfettâh Raûf’un bu açıdan diğer İslâm şairleriyle bir arada anar ve şunu söyler: “Şairin eserlerine “vatan hassasiyeti” açısından bakılırsa, bu eserlerin Mehmet Akif Ersoy, Abdullah Tukay, Bahtiyar Vahapzade, Abdülhamit Süleyman

20 Elif Nazım, *Üsküplü Abdulfettah Rauf’un Şiirlerinde Balkan Tarihi, Coğrafyası ve Kültürü*, (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2024),18.

Çolpan, Cengiz Dağcı gibi birçok Türk ve İslâm dünyası edebiyatçısıyla büyük oranda benzer yaklaşımlar taşıdığı görülecektir.” Şairin şiirine yansıyan “vatan” konusundaki hassasiyetleri ideolojik kaygılardan uzak bir şekilde değerlendirildiğinde, Abdulfettâh Raûf’un “vatan şairi” sıfatını hak ettiği söylenebilir.”²¹

Fettah Efendi’nin şiirlerinde “özülke” sayacağımız coğrafyanın içine özellikle Balkanları da eklemek gerekir. Şair coğrafyanın tabii güzelliğine hayranlığını dile getirirken bu topraklardan Türk/Müslüman kimliğinin silinmesine üzüldür. Rumeli topraklarından Türk kültüne ait değerlerin bir bir yok edilmesinin tarihi eserleri ve tabii varlıkları da üzdüğünü romantik bir edayla ifade ederek trajedinin boyutunu gösterir, acıklı durumu dramatize eder. Atalarının kendilerine bıraktığı emanete sahip çıkamadığını söyleyen şairin şiirlerine suçluluk ve çaresizlik psikolojisi hâkimdir. Şairin birçok şiirinde öfke ve hüznün duyguları bir aradadır.²² Abdulfettah Rauf’un “özülke” saydığı yurtlarla ilgili tavrı şiirlerine ayrıntılı olarak yansımıştır. Bu şiirlerde şair hiçbir zaman umudunu yitirmez; Mehmet Akif’in tabiriyle söylersek şair asla “ye’s’e düşmez”. Buna şiirlerinden bazı örnekler verelim:

“Yurdumda Ben ve Bende Yurdum” adlı şiirde geçen şu mısralar:

Yurdun diledim derdlerini haykırayım ben

*Kollardaki zincirleri yırtıp kırayım ben*²³

“Biçare Vatan” şiirinden:

21 Ertuğrul Karakuş, *Üsküp’ün Akif’i / Balkan Şairi Üsküplü Abdulfettah Rauf’un Şiiri Üzerine Makaleler* (İstanbul: Kriter Yayınevi, 2021), 31.

22 Mehmet Güneş, “Rumeli’nin Tabii Güzelliğine Övgü, Kaybolan Değerlere Ağrı”, *Abdulfettah Rauf: Şiiri, Düşünce Dünyası ve Hayatı içinde*, ed: Sevba Abdula, Üsküp, IDEFE Yayınları (2023), 258.

23 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, haz. Emre Aracı, Emrah Gökçe & Sevba Abdula (Üsküp: IDEFE Yayınları, 2023), 18.

*Koklamam goncasını bâğ-ı esâret olsa
Dikenî neş'e verir nerde ki hikmet parlar*²⁴

“Kabil mi” şiirinden:

*Siz şi'ri hande şâ'iri handân mı sandınız
Duydum nice figânını dîvân yazanların*²⁵

“Kitâbe-i Seng-i Mezarım” şiirinden:

*Bir merd-i vatandı diye kalblerde yazılsın
Ta'mîm-i ulûma*²⁶

“Her Gecenin Gündüzü Vardır” şiirinden:

*Coşsa bütün udvân ve kuşatsa bütün âlâm
Mahvolmayacaktır ebedî âlem-i İslâm
Dört yüz bu kadar milyon esîr olmayacaktır
Hakk'ın o münevver yüzü hiç solmayacaktır*²⁷

“Vâ-hayfâ!” şiirinden:

*Batıya doğru kayan hayâtımda ne gördüm
Körler diyârında ben doğmuş batan güneşim*²⁸
(....)
*Nağmesini duyacak olmayan bir şâ'irin
Kendi diri bir ölü, yurdu ıssız bir mezâr*²⁹
(.....)

24 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 35.

25 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 95.

26 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 123.

27 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 153.

28 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 34.

29 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 37.

*Kısır bir ova gibi kaldım otsuz çiçeksiz
Yabâni arı gibi kaldım balsız peteksiz
Kurumuş ağaç gibi yaprağım yok meyvem yok
Ölmüş bir yürek gibi durdum kaldım dileksiz³⁰
(....)*

*Şi'rimde milletimin şellâlesi çağlardı
Kalemim âteş mızrâk olur hasmı dağlardı
Yazdığım destânlara Yavuz gönül bağlardı
Geçmiş devlet günleri bu devlete ağlardı³¹*

“Manâstır'da” şiirinden:

*Biz sende bugün sen ise ağyâra mı kaldın
Cân düşmeni şân düşmeni küffâra mı kaldın?
Artık yazacak kaldı mı hiç işte esîrim
Ey köhne kalem ağla ve sus sen de bunaldın!³²*

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” şiirinden:

Düşmene kin kusmak bir dîndir bize³³

“Kahraman Cezâ'ir İçin” şiirinden:

*Bilin ki zulm ile hamîyyet sönmez
Cezâ'ir istiklâl yolundan dönmez³⁴
(...)*

30 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 37.

31 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 37.

32 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 86.

33 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 127.

34 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 131.

Bu vatan bizimdir değildir sizin

*Ne alçak Fransız'ın ne İngiliz'in*³⁵

Görüldüğü gibi, her ne kadar çok büyük problemler ve yıkımlarla dolu olsa da Fettah Efendi'nin “özülke” hakkındaki tavrı asla umutsuzluk içermez. Şair hep bir umut içindedir ve o bu yurtların bir gün mutlaka hürriyetine kavuşacağına inanır. Şimdi şairin iki şiir kitabına bu açıdan biraz daha yakından bakalım:

Abdulfettah Rauf'un Şiirlerinde “Özülke”³⁶

Yukarıda birçok kez ifade ettiğimiz gibi Fettah Efendi şiirlerinde bütün İslâm yurtlarına bir şekilde yer vermektedir. Ertuğrul Karakuş, şairin bu tavrı hakkında şu açıklamayı yapar: “Şiirlerde şairin vatan algısının zaman zaman Üsküp ve Makedonya sınırlarını da aştığı görülür. Şairin; Mısır, Cezayir, Tataristan gibi İslâm dünyasının değişik yerlerini de kendi vatanı gibi algılayıp, buraların dertleriyle ilgilendiği görülür.”³⁷ Yani, Fettâh Efendi “özülke” kavramı bağlamında hiçbir İslâm beldesini ihmal etmez. Abdulfettah Raûf, şiirlerinde bizzat “özülke” kavramını da anar. Sadece bu kavram da değil, “özülke” kavramıyla aynı anlamda sayacağımız ifadeler de kullanır.³⁸ Şair şiirlerinde özellikle “özülke” kavramını ve bu kavramla eşdeğerde olan bazı ifadelerle yer verir. Yine bu şiirlerde İslâm tarihindeki pek çok şahsiyetin adını da anar. Şimdi şairin iki şiir kitabında bu manada yazdığı şiirlerden bazı örnekler verelim:

35 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 133.

36 Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, burada şairin yayınlanan bütün şiirlerini değil, *Zulmetten Nûra* ve *Ey Yurdum* kitaplarındaki şiirleri inceleyeceğiz.

37 Karakuş, *Üsküp'ün Akif'i*, 1.

38 Şairin “özülke” kavramı anlamında kullandığı ifadeler alıntılanan şiirlerde **koyu siyah** olarak yazılmıştır.

“Yurdumda Ben ve Bende Yurdum” şiirinden:

*Sen **öz vatan**ından kaçırıyorsun a kepâze
Davran diril artık biraz ey cânlı cenâze*³⁹

“Bir Me’yusun Giryesi” şiirinden:

*Bugün eyvâh onun evlâdına tek bir karış yer yok
Yabancı kaldı **öz yurdu**nda bir dest-i dil-âver yok*⁴⁰

“Her Gecenin Gündüzü Vardır” şiirinden:

*Yâ Rab bizi kovdukları **öz toprağımızdır**
Aldıkları şirin dağımızdır bağımızdır*⁴¹
(...)

***Öz yurdu** içinde yaşanır bir yeri yok mu
Hattâ gömülüp gitmeye bir makberi yok mu*⁴²

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” şiirinden:

*Kanlarla kızıla boyadı Nîl’i
Cehennem hâline geldi **öz ili***⁴³

Abdulfettah Rauf şiirlerinde İslâm yurtlarında tarihte olup biten bazı olayları da hatırlatır. Mesela Kosova’da şehit edilen Sultan Murat’ı anar. Şair Türkiye’de 1960 Darbesi sonunda idam edilen Adnan Menderes’e de çok üzülür. Hatta Menderes adına yazdığı şiirde onu Kosova’da şehit edilen Sultan Murat’a benzetir:

“Şehîd-i vatan, kurbân-ı îmân, merd-i adîmü’l-akrân: Menderes’e” şiirinden:

39 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 25.

40 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 40.

41 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 151.

42 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 151.

43 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 123.

*Kosova'nın şehîdi ulu Hünkâr Murâd'a*⁴⁴

Fettah Efendi İslâm yurtlarında yaşamış tarihi model şahsiyetlerden de çokça söz eder. Şiir kitabına isim olarak seçtiği “Zulmette Nûra” adlı şiirde İslâm tarihindeki pek çok kahramanın adını anar:

*Sadme-i kahrımıza sor ne diyor Bedr u Huneyn
Adli te'mîn yoluna verdi bu dîn bunca Hüseyin
Başta peygamberi ashabı usûdu'l haremeyn
Sonra Hayber ü Tebûk verdi o târîhlere zeyn
Var mıdır Hamza'mızın, Sa'd'umuzun bir tek eşi
Yaktı baştanbaşa ilhâdı bu tevhîd âteşi
Kimde var Hâlid'imîn Haydar'ımın er gülüşü
Yaydık âfâka bütün Mekke'de doğmuş güneşi*⁴⁵

“Ümmîd Al!” şiirinden:

*Gözümde Hamza'nın parlar mücellâ seyf-i tedmîri
Görün sâflar yaran, düşmen kıran bu kükremiş şîri
Parıldar lem'alar tenvîr eder târîh-i ikbâli
Budur Son Rehber'in eğrilmeyen dehşetli şemşîri*⁴⁶
(....)
*Göründü piş-i şiiranımda yılmaz Haydar-ı Kerrâr
Elinde Zülfikâr'ı var dilinde sayha-i ikrâr
Sâlâr orduda ger düşmenleri toprakta hâr eyler
Verir müstakbele bir ders-i necdet ders-i istikrâr*⁴⁷

44 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 138.

45 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

46 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 28.

47 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 28.

(....)

*Gelir küfr-i zemîne âsumân-ı ihtimâmıyla
Filistîn Kahramanı hep ulüvv ü ihtirâmıyla
Şehin-şâh-ı şehâmet muhteşem şanlı Salâhaddîn
Verir Hittîn'de İslâm'a şehâmet azm ü nâmıyla
Salâhaddîn! Salâhaddîn! Sana hürmet bize bir dîn
Ki seyfinle garîb İslâm'a sensin eyleyen te'mîn
Bütün garbın taşıp akmış kudurmuş küfrüne karşı
Senin azmin eder İslâm'a ancak i'tilâ telkîn⁴⁸*

Abdulfettah Rauf'un Şiirlerinde “Özülke”nin Manzarası

Şair şiirlerinde sorunu olan İslâm yurtlarına ve bu yurtların durumuna ve problemlerine de geniş yer verir. Özellikle “özülke” olarak gördüğü pek çok İslâm yurdunun adını anar; hatta bazı şiirlerinde şiirin bütününe herhangi bir İslâm ülkesine ayırır. Mesela Filistin ve Cezayir ülkelerini şair çokça anar. Bugün de güncelliğini koruyan Filistin sorunu konusunda söyledikleri Fet-tah Efendi'nin ileri görüşlülüğünü ve geleceğe yönelik sezgilerini yansıtmaları açısından oldukça dikkate değerdir. Aşağıda şairin şiirlerinden bu manada bazı örneklerle yer vereceğiz:

“Derun-i Dilden Dergâh-ı Dildâra” adlı şiirden:

*Habeşistân o münzevî âlem
Bile top âteşiyle nûrlandı
Tuttu her âşiyânı bir mâtem
Medeniyyet hesâbına yandı
Nice öksüz çocuk u dul nineler*

48 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 29.

Ağlıyor hasretiyle Çîn'de bugün
Bu da temdîn için evet yek-ser
Hûn u âteş akar içinde bugün
Hele yâd eyledim amân bırakın
Pâre pâre olan Filistîn'i
Medenî bir hükûmetin lütfu
Pâyimâl etti üç büyük dîni
O Filistîn ki kible-i ûlâ
O Filistîn ki mehd-i Îsâ'dır
Şimdi kan fışkıran o bir karha
Nîşteri evliyâ-yı Mûsâ'dır
Âh lâkin bu kanlı perdelerin
Aktörü olsa da Yahûdî vü Arab
Medenîler bunu eder tertîb
Medenîyyet bunu eder îcâb⁴⁹

“Zulmani Zılal” şiirinden:

Behâ'îler yürürler hâk-i Sind'e
Mecûsîler yürürler arz-ı Hind'e
Kızillar hükmederler arz-ı Çîn'de
Bütün âlem dalâletler içinde⁵⁰

“Kıt'a” başlıklı şiirden:

Mâcerâ-yı alı söyler Kerbelâ her dem sana⁵¹

“Zulmetten Nûra” adlı şiirden:

49 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 66-67.

50 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 76.

51 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 197.

Basra Kûfe o iki merkez-i irfân u dehâ⁵²

(...)

Hamle-i şiddetime açtı kapı Kuds ile Şâm⁵³

(...)

Adl ü ümrânımızın örneği cennet Bağdâd

Oldu bîdâda düşen herkese bir bâğçe-i dâd⁵⁴

(...)

Taşdık bâğla çiçek Afrika sahrâlarına⁵⁵

(...)

Saçtık irfânı Semerkand ü Buhâralarına⁵⁶

“Ümmîd Al!” adlı şiirden:

Düşündüm Yesrib’in Bedr’indeki şîrân-ı Yezdân’ı

Nasıl bir darbede hâk ettiler esnâm-ı şeytânı

Evet azdı fakat özdü o arslanlar bahâdırlar

Cihâna yaydılar bir nefhada fermân-ı Furkân’ı⁵⁷

“Pür-ümîdim” şiirinden:

Koca Bağdâd’ı Tatar yangını yıkmış yakmış

Karmatî fitneleri Ka’be’ye incir? Takmış⁵⁸

“Koçana⁵⁹ İçin” adlı şiirden:

52 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

53 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

54 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

55 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

56 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 16.

57 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 28.

58 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 32.

59 *Koçana*: Makedonya’da bir Osmanlı kasabasıdır. Balkan Savaşı (1912) önce-

*Ey bahtı kara Koçana
Ezânların dönmüş çana
Bir câmi'in, o da öksüz
Hâlin alev katar câna⁶⁰*

“Manâstır'da” adlı şiirden:

*Ey nâzlı Manâstır a güzel şehr-i müzeyyen
Bilmem ki niçin muztaribim böyle bugün ben
Sen altı asır bizde idin hem de bizimdin
Biz sende bugün ağlıyoruz sense yine şen⁶¹*

“Cezâ'ir'e ve Onun Dişi Arslanı Cemîle'ye”⁶² adlı şiirden:

*Kalbimle hayâlimle yine ben sana zâ'ir
Oldum yedi yıl şânlı gazâ yurdu Cezâ'ir*

sinde buradaki devletler kadim devirlerdeki krallıklarının ihtişamına tekrar-
dan kavuşma arzusunu Makedonya üzerinden hayata geçirmek istemişlerdir.
Makedonya üzerinde iddia sahibi olan Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve
Karadağ ise İştîp Hadisesi ve Koçana Vakası'nı gerçekleştirirler. Her iki olay,
Balkan Harbi'nin meydana gelmesinde en mühim âmil olmuştur. Bulgar ko-
mitacılarının bombalı eylemleriyle başlayan süreç, Bulgaristan ile Avrupa ka-
muoyunu basın ve mitingler aracılığıyla Osmanlı Devleti aleyhinde harekete
geçilmesi yönünde etkilemiştir. Bu süreç sonunda, Balkan Harbi başlamıştır.
Başka bir ifadeyle İştîp Hadisesi ve Koçana Vakası, Osmanlı Devleti'nin Bal-
kanlar'dan çekilmesini sağlayan ortamı hazırlamış ve Balkanlar'ın yeniden
şekillenmesinde etkili olmuştur. (Bak. Fatih Fırat, *İştîp Hadisesi ve Koçana
Vakası*, (İst.anbul: Büyüyenay Yayınları, 2023).

60 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 83.

61 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 86.

62 *Cemile Buhayrad*: 1954-1962 yılları arasındaki Cezayir bağımsızlık mücadelesinin
sembol isimlerinden biridir. Bu kadın kahraman, Ulusal Kurtuluş Cephesi safların-
da yürüttüğü bağımsızlık mücadelesiyle tanınmıştır. Fransız eğitim sistemi içinde
yetişmesine rağmen, Fransızlara karşı cephe almıştır. Tutuklanır ve de idam ceza-
sına çarptırılır. Dünya kamuoyunda “direnişçi kadın” olarak tanınmıştır.

Erkek ü kadın kalbi birer kenz-i şehamet
*Her naasiyede Barbaros'un heybeti zâhir*⁶³

“Filistîn-i Şehîde Bir Tahiyye-i Giryân” adlı şiirden:

Ey Filistîn hazîre-i ebrâr
Mehd-i ‘ulüvvün enbiyâ-i ‘izâm
İlk ve ‘unvânlı kible-i İslâm
*Kalbgâh-ı ketîbe ahrâr*⁶⁴

(...)

*Bu mübârek diyârdadır Hittîn*⁶⁵

(...)

Şân-ı İslâm’a cilvegâh Hittîn
Berk-ı samsâm çakar semâsında
Rûhu tehyîc eden nevâsında
*Duyulur sayha-i Selâhaddîn*⁶⁶
 (...)

Oh Filistîn! O kible-i ûlâ
Mescid-i sâlis-i zevi’l-îmân
Mazhar-ı medh-i Hazret-i Kur’ân
*Seni vasfeylemiş büyük Mevlâ*⁶⁷

63 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 101.

64 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 111.

65 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 112.

Hittîn: Bugün Filistin’de Taberiye şehrinin 8 km batısında yer alan bir köydür. Tarihte vuku bulan “Hittîn Savaşı” çok meşhurdur. Selahaddin Eyyubi komutasındaki Eyyubi ordusu, Haçlı Kudüs Krallığı ordusunun etrafını sararak imha etmiş, çok sayıda Haçlı askeri öldürülmüş ve Kudüs Kralı Lüzinyanlı Guy, bu muharebe sonunda esir düşmüştür. Kudüs, Müslümanların eline geçmiştir.

66 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 112.

67 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 112.

(...)

Uçuyor zulm ü şer sehâbeleri
Yıkacak haclegâh u türbeleri
Ne bulursa zavâllı hâkinde⁶⁸

(...)

Şu asırda bu karn-ı hüsrânda
Kader etme ikinci Endülüs'ü⁶⁹

(...)

Yanıyor hûn u âteş içre Kudüs
Burada muztarib Humus ile Şâm
Kaplamış bir sabâhı yok akşâm
Saldırır tâ harîm-i Hakk'a kuduz⁷⁰

“Bir Beyâzdan Siyâhlara” adlı şiirden:

Hep Hind ü Sînd ü Mısır u Cava, Sûriye, Çîn nasıl
Bir Avrupa efendisine kul u muttasıl
Şükrân okur niçin acabâ sizde bu cidâl
Lâyık değil bu rütbe cefâ böyle kıl u kâl⁷¹

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” adlı şiirden:

İçinde Nîl değil ma'sûm kan çağlar
Yangından koca bir Mısır kül bağlar
Âlemde var ise her vicdân ağlar
Târîhte eşi yok bu fazâhate⁷²

68 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 113.

69 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 114.

70 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 115.

71 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 118.

72 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 121.

“Kahraman Cezâ’ir İçin” adlı şiirden:

Ne belli bir mezâr ne de bir zâ’ir

Yakılıp kül oldu koca Cezâ’ir ⁷³

(...)

O ânlı Cezâ’ir bugün harâb mı

Yıkılmış bir avuç kara türâb mı ⁷⁴

“Özülke”de Yaşanan Sorunlar

Abdulfettah Rauf, pek çok şiirinde ise yukarıda da adını andığımız İslâm topraklarında yaşanan zulümlere ve diğer sorunlara dikkat çeker. Aşağıda buna da bazı örnekler verelim:

“Ey Yurdum” adlı şiirden:

Bugün bilmem kiminsin kimleri ettin yâ der-âgûş

Hani yârânın ey yurdum sürülmüş münkesir medhûş

Çemen-zârında pür-zevk u safâ binlerle pis sarhoş

Bütün ağyâr ile dolmuş nedir bu bezm-i nûşânûş ⁷⁵

“Biçare Vatan” adlı şiirden:

Bâğ u bostânı bütün yâd ile bir sahne-i zevk

Kendi sâhibleri bir kûşede bak girye-nisâr

Sanki bülbülleri bigâne dilinden ötüyor

Bize baykuşları hem-dem oluyor leyl ü nehâr ⁷⁶

⁷³ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 129.

⁷⁴ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 130.

⁷⁵ Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 13.

⁷⁶ Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 33.

“Zulmani Zılal” adlı şiirden:

*Salibin çöktü zulmânî zılâli
Boğup söndürdü envâr-ı hilâli* ⁷⁷
(...)
*Boğuldu Müslümânlar fırka fırka
Zavâllı ümmete yok hiçbir arka
Bütün bir dîn basıldı korka korka
Denî garbın gurûbu çöktü şarka* ⁷⁸

“Acı Hakikatler” adlı şiirden:

*Bakarım âlem-i İslâm’a bugün
Sanki bu âlemde kalmışsınız sürgün
Doğduğum vatani sanki bir menfâ
Yurdunda her yurttaş yabancı hayfâ* ⁷⁹
*Şu garbın yalnız fuhşunu aldı
Kültür bu diyerek levsine daldı* ⁸⁰

“Dindaş” adlı şiirden:

*Yıkılan bir binâ değil koca dîn
Yakılan bir kitâb-ı Rabb-i mübîn* ⁸¹

“Her Gecenin Gündüzü Vardır” adlı şiirden:

*Ma’bedlerimin ufka eşit kubbesi çökmüş
Ecdâdımızın arşa çıkan türbesi çökmüş*

77 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 76.

78 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 76.

79 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 77.

80 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 78.

81 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 79.

*Hep şân dolu târîhimizin Ka'besi pââmâl
Mahvoldu harâb oldu bütün kible-i âmâl⁸²
(...)*

*Yurdu var iken bir kürede yurt bulamazlar
Bir parça kara toprağa sâhib olamazlar⁸³*

“Vâ-hayfâ!” adlı şiirden:

*İrfân mahfillerinde bağdaş kurmuş cehâlet
Takvâ kürsîlerinde çene çalar rezâlet
Hâ'inler emîn olmuş emîne hâ'in derler
Yalancı doğru çıkar doğruya derler la'net⁸⁴*

“Kâbus” adlı şiirden:

*Semâ-yı şarka çöken bu sehâb-ı ye's ü keder
Değilse başka ne: Kâbûs-ı infî'âl-i kader⁸⁵*

“Hayret ü Dalâlet Hiss-i Figânları” adlı şiirden:

*Bir milletin mahvoldu beş asırlık hayâtı
Yıkıldı bin emekle kurduğu kâ'inâtı
Milyonla cân u kanla yapılmıştı bu âlem
Şimdi artık gözünde ne bir hâl var ne âtî⁸⁶*

“Koçana İçin” adlı şiirden:

*Şânla, mâlla ulu idin
Müslümânla dolu idin*

⁸² Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 150.

⁸³ Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 151.

⁸⁴ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 36.

⁸⁵ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 46.

⁸⁶ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 55.

*Büyük yurdun kolu idin
Hep boşaldın yana yana*⁸⁷

“Filistîn-i Şehîde Bir Tahiyye-i Giryân” adlı şiirden:

*Geçiyor dest-i düşmene hayfâ
Müteşettit bütün diyâr-ı ‘Arab
Ne hazîn mülk -i târumâr-ı ‘Arab
Ehl-i vicdânı ağlatır hayfâ*⁸⁸

Fettâah Efendi şiirlerinde “özülke”ye düşmanların yaptığı zulümlerden de sıkça söz eder. Bu konuda da şu örnekleri verebiliriz:

“Yurdumda Ben ve Bende Yurdum” adlı şiirden:

*Terk etmedeler mescidi meyhâne mi olsun
Sarhoşlara kandîlleri peymâne mi olsun
Beş yüz sene Allâh’ı anan bunca minârât
Düşsün de gömülsün mü kara toprağa heyhat*⁸⁹

“Acı Hakikatler” adlı şiirden:

*Dağlara bâğlara hâkim oldular
Düzlere yokuşa onlar doldular
Bin hîle düzerek bizi soydular
Masal söyleyerek faka koydular*⁹⁰

“Fransızlara” adlı şiirden:

*Yamyamca cesed parçalamak mı medeniyyet
Beş on batı haydûduna kul mu beşeriyet*

87 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 83.

88 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 115.

89 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 20.

90 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 78.

Yer altı ve üstü soyulur servet-i millet

Onlar yer içe başkasına illet ü zillet⁹¹

“Şehîd-i vatan, kurbân-ı îmân, merd-i adîmü’l-akrân: Menderes’e” adlı şiirden:

Dîni dili züppeler elinde bir oyuncak

Hâlinde çiğnenirken maske diye al sancak

Yakılmış Ka’be’lere yıkılmış ümrânlara

Parça parça edilmiş mukaddes Kur’ân’lara⁹²

“Vâ-hayfâ!” şiirinden:

Bir kerhâne yaptılar hep dağımı taşımı⁹³

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” adlı şiirden:

Beş bin yıl evvelki ehrâmlar bakar

Yirminci asırda bu cinâyete⁹⁴

(...)

Nîl değil içinde denizden kanlar

Bomba, yok! Dökseniz gökten volkanlar

Önünde dikseniz kara Balkanlar

Geçemez kükremiş o hamîyyete⁹⁵

Abdulfettah Rauf şiirlerinde, yukarıda örneklerini verdiğimiz zulüm ve kötülöklere engel olmayan, yani “özölke”yi korumakta aciz olanlara da değinir. Basiretsiz idareciler ve yerli işbirlikçiler, kısaca vatan hainlerine de şiirlerine genişçe yer verir.

91 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 108.

92 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 131.

93 Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 34.

94 Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 120.

95 Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 123.

Aşağıdaki örneklerden bu konuda fikir sahibi olmak mümkün:

“Yurdumda Ben ve Bende Yurdum” adlı şiirden:

*Bir yurdu nasıl düşmana peşkeş ediyorlar
Hicret diye yâ Rab niye bilmem gidiyorlar ⁹⁶
(...)
Kan cân demeyip fethederek aldı o erler
Mîrâs-ı Muhammed’di size elbet o yerler
Bir ümmete â’iddi ne oldu koca mîrâs
Mahveylediniz ortada bak kalmadı enkâz
Bir Ka’be-i târîhe basıp çiğnediniz âh!
Beş yüz senelik yurdumu mahvettiniz eyvâh! ⁹⁷*

“Biçare Vatan” adlı şiirden:

*İstemem sizleri ey zillate me’lûf millet!
İstemem ellere âğûş açan ey kahbe diyâr
İstemem sizleri ey câhile tutsak ulemâ
İstemem sizleri ağvâra düşen miskîn yâr
İstemem sizleri ey küfre zebûn mü’minler
İstemem sizleri ey şerre baş eğmiş ahyâr ⁹⁸*

“Bir Me’yusun Giryesi” adlı şiirden:

*Bütün bir ümmete hayfâ yıkılmış arş-ı istimdâd
Sağır yerler sağır gökler duyulmaz ettiği feryâd
Gören yok çektiği âlâm u kahrı derdli İslâm’ın
Duyan yok ettiği efgânı âh bu kavm-i nâ-kâmın ⁹⁹*

96 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 22.

97 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 25.

98 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 34.

99 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 37.

“Özülke”ye Kötülük Yapanlar

Abdulfettah Rauf şiirlerinde “özülke”ye kötülük yapan, zulmeden düşmanları da anar. Daha çok devlet adını andığı bu şiirlerde şair, düşmanları tanıttıktan sonra onların kötü niyetlerini de deşifre eder. Buna da şu örnekleri verelim:

“Şehîd-i vatan, kurbân-ı îmân, merd-i adîmü'l-akrân: Menderes'e” adlı şiirden:

*Masonların esîri, çiftîların kölesi
Ermeni yardımcısı, Rûm'ların eğlencesi
Başı şapkalı fakat beyinsiz bir milletin
Haysiyete büsbütün yabancı bir zilletin¹⁰⁰
(...)
Yezîd dahî öldürdü o mübârek Hüseyin'i
Sana kıyan cânîler siyonistler kodoşu¹⁰¹*

“Ümm-i Dünyâ” adlı şiirden:

*İngiliz adlı bu kaplan bozması
Fransız isimli sırtlan azması
İsrâ'il denilen yılan sızması
Üç timsah-tıynetten bu fecâ'ate
Şâd etti rûhunu Fir'avun'ların
Roma'yı yakan zâlim Neron'ların
Cengîz'in, Haccâc'ın gaddâr Hûn'ların
Rûhunu şâyeste kıldı rahmete¹⁰²*

100 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 132.

101 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 138.

102 Abdulfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 156.

“Cezâ’ir’e ve Onun Dışı Arslanı Cemîle’ye” adlı şiirden:

Hâlâ medenîyyet diye da’vâ mı ederler?

Fransız’lığa kâfî bu siyehnâme-i vahşet ¹⁰³

(...)

Fransız’lığa bin yıl yetişir zulmüne dâ’ir

Baştanbaşa yanmış ve yıkılmış bu Cezâ’ir

Yamyamlığa rahmet okutup geçti şu Fransız

Lütfuyla nice tâze cesed kalmada cânsız ¹⁰⁴

“Filistîn-i Şehîde Bir Tahîyye-i Giryân” adlı şiirden:

Cânavâr bir hükûmetin emri

‘Arab’ın âşiyânını yıkıyor

Yakıyor hânümânını yakıyor

Sürüyor bî-nevâları cebra ¹⁰⁵

(...)

Doluyorlar vuhûş-ı İsrâ’îl

Sâhib-i memleket şikeste cenâh

Vatanında garîb kalıp eyvâh

Sürünüyor vârisîn-i İsmâ’îl ¹⁰⁶

(...)

Ey Filistîn semâ-yı pâkinde

Verilir mi bu Mescid-i Aksâ

Durunuz cebhenizde siz durunuz ¹⁰⁷

103 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 102.

104 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 103.

105 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 112.

106 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 113.

107 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 114.

(...)

İngiliz ey şekâvet-i medenî
İngiliz ey halîfe-i iblîs
Yetişir Müslümânlara telbîs
Eyledin anladık nesin adını!

(...)

Sen ne hakla memâlik -i ‘Arab’ı
Ediyorsun Yahûdî’ye ihsân
Bu mudur sizce ‘umde-i insân
Belki bir gün mehâlik -i ‘Arab’ı ¹⁰⁸

“Bir Beyâzdan Siyâhlara” adlı şiirden:

Siz ey beyâzların medeniyet di’âyeti
İhkâk-ı hak izâle-i bâtil muhabbeti
Nâmıyla her isâ’eti her zulm ü nekbeti
Çekmiş siyâhların bedevî son hükümeti ¹⁰⁹

(...)

Haykırdığı için koca mücrim Habeşliler
Mücrim evet İtalya gibi şanlı, müşteher
Bir devletin tenezzül ü teşrîfine hemân
Teslîm-i dâr u der edilir bak bütün cihân ¹¹⁰

(...)

Yapmakta Hind’e yaptığını İngilizlerin
Yapmakta Mısır’a yaptığını İngilizlerin
İ’mâr için Trablus’u yıkmıştı evvelâ ¹¹¹

108 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 114.

109 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 116.

110 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 117.

111 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 118.

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” adlı şiirden:

İngiliz adlı bu kaplan bozması

Fransız isimli sırtlan azması

İsrâ’îl denilen yılan sızması

Üç timsâh tıynetten bu fecâ’ate ¹¹²

(...)

Şâd etti rûhunu Fir’avunların

Roma’yı yakan zâlim Neron’ların

Cengîz’in, Haccâc’ın, gaddâr Hûnların

Rûhunu şâyeste kıldı rahmete ¹¹³

(...)

Yahûdî, Protestân, Katolik kurdu

El ele vererek İslâm’ı vurdu

Kaplanlar sırtlanlar birden kudurdu

Saldılar it gibi bak şu cinnete ¹¹⁴

“Kahraman Cezâ’ir İçin” adlı şiirden:

O mel’ûn Fransızlar ciğerler söker ¹¹⁵

“Özülke”nin Kurtuluşu Bağlamında Şiirlerde İma edilen Çözüm Yolları

Şairler hep olanları anlatırlar. Onlar adeta bir gazeteci edasıyla hareket edip olup bitenleri ve gördüklerini de çarpıcı bir şekilde tasvir ederler. Şiir sanatında zahirde görünen budur. Şairlere ve yazdıkları şiirlere biraz daha yakından bakıldığında, daha

¹¹² Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 120.

¹¹³ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 120.

¹¹⁴ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 122.

¹¹⁵ Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 129.

başka bir “gerçek”le karşılaşabiliriz. Yani şairler, her şeyi metaforik (imgesel) olarak anlattıklarından, onlar metinlerinin derin yapılarında ve şiirlerinin satır aralarında adeta çözüm yolu da sunarlar. Bir başka açıdan ifade edersek, hemen her büyük şair şiirlerinde dile getirdiği insani problemlere metinlerinin satır arasında yer vermekle yetinmeyip, “ütopya” sayacağımız görüşlerini de onlar şiirlerine “alt metin” olarak yerleştirebilirler. Bu durum Abdülfettah Rauf için de geçerlidir. Fettah Efendi adeta “Özülkeye kimler sahip çıkmalı?” sorusuna şiirlerinin satır aralarında cevap veren bir şairdir. Buna da şiirlerinden bazı örnekler verelim:

“Biçare Vatan” adlı şiirden:

*İsterim adl ile irfan ile mümtâz millet
İsterim ırzına sâhib ana bir şânlı diyâr
İsterim ilmine idrâkine sâhib ulemâ
İsterim yâd ele hiç bakmayacak hür bir yâr*¹¹⁶

“Kahraman Mısır ve Mısırlılar İçin!” adlı şiirden:

*Arab’ın göğsünde kalbi vurdukça
Sahrânın arslanı bir tek durdukça
Hürriyyet nâmına otağ kurdukça
Bırakmaz yurdunu zulm ü zillile*¹¹⁷
(...)
*Bedr’in arslanları Hamza u Ali
İlhâda karşı bir tevhîd meş’ali
Tutarak kumanda eder ümmete*¹¹⁸

116 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 34.

117 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 124.

118 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 124.

(...)

Bu Mısır'ı Arab hiç verir mi ele

Her hurma gölgesi bir aşka hacle

Düşmenler uğraşıp çırpınsın hele

Basamaz ayağı böyle cennete

Erkeği kalmasa Arab kızları

Sahrânın lekesiz sâf yıldızları

Göklerden alarak bütün hızları

*Dökecek saçacak gadr u şiddete*¹¹⁹

Fettah Efendi, şiirlerinin satır aralarında adeta idealizm felsefesi de yapar. Yani problemlere çözüm yolu önerisini bazen gerçekten yaşamış şahsiyetler üzerinden sunar. Mesela Türkiye’de dini-İslâmî değerlere kötülük yapıldığı, en önemlisi de ezanın Türkçe okutulduğu yılları da Fettah Efendi bir şekilde anar. Bu konuda büyük bir adım atan Adnan Menderes’e de büyük bir sevgi ve saygı besler. Şair bunu, “Özülkedeki kahramanlar ve hizmetleri” olarak görür. Şiirlerinden bu konuda şu örnekleri verelim:

“Şehîd-i vatan, kurbân-ı îmân, merd-i adîmü’l-akrân: Menderes’e” adlı şiirden:

Kovulmuş Müslümânlık doğmuştu Türk iline

*Ezân yine dönmüştü Muhammed’in diline*¹²⁰

“Pür-ümîdim” adlı şiirden:

Azm u îmân ile şu bir avuç İslâm Türk’ü

*Nice üç kut’aya hâkân oluyordu gör ki*¹²¹

119 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 127.

120 Abdülfettah Rauf, *Ey Yurdum*, 134.

121 Abdülfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 33.

“Cezâ’ir’e ve Onun Dişi Arslanı Cemîle’ye” adlı şiirden:

*Bir dâne Cemîle o gazâ sembolü zâhir
Yaşlarla dolu gözleri bir levha-i şâ’ir
Bir levha-i rikkat ki fecî’ bir konudur bu
Haykırmadadır şarkısını cümle Cezâ’ir*¹²²

Yukarıda Adnan Menderes adını anarak da ifade ettiğimiz gibi Abdulfettah Rauf, Türkiye’ye çok büyük bir önem verir. Ona göre Türkiye, adeta “özülke”yi yeniden kuracak İslâm dünyasının öncüsüdür. Şu şiirlerde şair bunu ima eder:

“Kahraman Cezâ’ir İçin” adlı şiirden:

*Barbaros kanı vardır kanımızda
Şehîdlik aşkı var öz cânımızda*¹²³

“‘Gümüş Tül’ Şâ’irine (Ali Ulvi Kurucu)” adlı şiirden:

*Boğaziçi, Üsküdâr, Fâtih, bütün bir vatan
O mübârek vatanda vatan için her yatan
Bütün bir yurd derdi var, bütün doğan ve batan*¹²⁴

Burada şunu da bir kere daha hatırlatalım ki Abdulfettah Rauf, Türk edebiyatında başta Mehmet Akif Ersoy olmak üzere, Yahya Kemal ve Necip Fazıl gibi şairleri yakından tanımış, bu şairlerin şiirlerine nazireler yazmıştır. Ünlü mutasavvıf şair Ali Ulvi Kurucu hakkında yazdığı şiirlerden yukarıda söz etmiştik.

¹²² Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 107.

¹²³ Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 132.

¹²⁴ Abdulfettah Rauf, *Zulmetten Nûra*, 88.

SONUÇ

Frantz Fanon, meşhur kitabı *Yeryüzünün Lanetlileri*'ni şu cümlelerle bitirir: “Halkımızın beklentilerine yanıt vermek istiyorsak, Avrupa dışında başka yerlere bakmamız gerekiyor. Ayrıca, Avrupalıların beklentilerine yanıt vermek istiyorsak, onlara, ne kadar ideal olursa olsun, zaman zaman onların bile midesi- ni bulandıran toplumlarının ve düşüncelerinin bir yansımasını göndermemeliyiz. Avrupa için, kendimiz için ve insanlık için, yoldaşlar, yeni bir başlangıç yapmalı, yeni bir düşünce tarzı geliştirmeli ve yeni bir insan yaratmaya çalışmalıyız.”¹²⁵

Fanon'un bu düşüncesi bizce, İslâm ülkelerinde Müslüman halklara direniş ruhunu yaşatan ve yayan başta şairler olmak üzere “öncü aydınlar”ın kimliklerini ve fonksiyonlarını da ifade etmektedir. Türk-İslâm tarihindeki Ahmet Yesevi, Mevlâna, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre gibi şahsiyetler bu konuda akla gelen isimlerdir. Sezai Karakoç'un tabiri ile söylersek, bu şahsiyetler birer “diriliş alpereni”dir. Yakın dönemde ise Mehmet Akif Ersoy adını ilk planda analım. Balkanlarda ise bu rolü oynayan şahsın Abdulfettah Rauf olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Zaten Suat Engüllü de Abdulfettah Rauf için “halk düşünürü” tabirinin uygun olduğunu söylemektedir.¹²⁶ Dostoyevski'den ilhamla ifade edersek, bu gibi büyük şahsiyetler mensubu oldukları medeniyetin “ruhu”nu temsil ederler. Dostoyevski, ısrarla kendisinin “Rus ruhu”nu aradığını söyler. Modern Türk şiirinin büyük ismi Sezai Karakoç ise, böyle bir vasıf taşıyan şahsiyetlerin bölük pörçük olan İslâm dünyasını yeniden ihya edecek “beyin takımı” olduğunu ima eder. Karakoç bu manada “özülke” diye bir kavram kullanır ve “özülke”nin kurucu önderleri olarak da büyük şairlerin ve düşünürlerin adını

125 Frantz Fanon, *Yeryüzünün Lanetlileri*, çev. Şen Süer, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2021), 271.

126 Engüllü, “Üsküp'te Abdulfettah Rauf da Yaşadı”, 24.

anar. Başka bir ifadeyle söylersek “özülke”yi kuracak olanlar bizce “İslâm’ın ruhu”nu arayan kişilerdir.

Bu çalışmada Abdulfettah Rauf’u biz bu açıdan ele aldık ve şiirlerini inceledik. Şairin yayınlanan altı şiir kitabı bu açıdan oldukça zengin bir birikim içermektedir. Ancak bütün şiirlerin incelenmesi çalışmanın hacmini artıracığı için Fettah Efendi’nin şiir kitaplarından sadece ikisini ele aldık. Bunlar *Zulmetten Nûra* ve *Ey Yurdu* adlı kitaplarıdır. Bu kitapları “özülke” kavramı bağlamında inceledik ve pek çok bulguya ulaştık. Fettah Efendi’nin iki kitaptaki bu şiirlerini incelemeyen önce, İslâm dünyası ve “özülke” kavramları hakkında kısa bir açıklama yaptık. Bu konuda özellikle modern Türk Edebiyatındaki örneklerle dikkat çektik. Kendisini Türk edebiyatındaki bu geleneğe ve anlayışa ekleyen Abdulfettah Rauf’un “özülke” kavramı hakkında neler düşündüğü sorusuna da kısa cevap aradık. Buna bağlı olarak Fettah Efendi’nin çok yakından takip ettiği İslâm dünyası ile ilişkisine de kısaca değindik. Öyle ki Fettah Efendi şiirlerinde, “özülke” kavramının dengi sayılan “öz vatan”, “öz yurt”, “öz toprak”, “öz il” gibi birçok kavram da kullanılmaktadır.

“Özülke” kavramı bağlamında ele aldığımız şiirleri daha sonra şu alt başlıklar altında yorumladık: “Abdulfettah Rauf’un Şiirlerinde “Özülke”nin Manzarası”, “Özülkede Yaşanan Sorunlar”, “Özülkeye Kötülük Yapanlar” ve “Özülkenin Kurtuluşu Bağlamında Şiirlerin Satır Aralarında İma edilen Çözüm Yolları”... Bu alt başlıklar da kendi içinde daha bir ayrıntılı ele alınarak “alt başlıkların alt başlıkları” şeklinde ele alındı. Fettah Efendi’nin her şiirinin satır arasında adeta gizli bir “idealizm” de sezilmektedir. Şair bu durumu “şiir dili” aracılığı ile görünür kılmaktadır. Mesela, basiretsiz yöneticiler ve iş birliği yapan hain ruhlu kişileri anlatırken şair adeta şunu ima eder: Yöneticiler çok ileri görüşlü olmalı ve vatanları için çok duyarlı olmalı. Aynı şekilde vatandaşlar da düşmanla iş birliği yapan değil, vatan için her türlü fedakarlığı yapan kişiler olarak yetiştirilmelidir.

Abdulfettah Rauf bu görüşlerini bazen de açıkça ifade eder. Mesela şiirlerinde “isterim” kelimesi ile açıkça ne istediğini (ütopyasını); “istemem” kelimesi ile de adeta neleri istemediğini (dystopyasını) dile getirir. Zaman zaman da bu durumu herhangi bir şiirinin bütününde ifade eder. Ama çoğu şiirlerin satır aralarında şairin idealizmi sezilir.

Samimi bir Müslüman aydın olan Abdulfettah Rauf, Hz. Muhammed'i de sıkça anar. Hatta kendi tavır ve davranışlarında Peygamber'i örnek alır. Bu çalışmada Fettah Efendi'nin incelediğimiz yönü ise, Hz. Peygamber'in adeta şu hadis-i şerifini ifade ettiği anlamdır: Ebû Saîd (el-Hudrî) diyor ki, “Resûlullah'ı (SAV) şöyle derken işittim: “İçinizden biri bir kötülük görürse onu eliy-le, buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin; buna da gücü yetmez-se kalbiyle (ona karşı kin ve nefret beslesin). Bu ise imanın asgarî gereğidir.” Abdulfettah Rauf, hem şiirlerinde adeta “diliyle” hareket ederek Peygamberi bir duruş sergilemiş hem de hayatını hep bu hadis-i şerifin işaret ettiği anlam ekseninde yaşamıştır.

KAYNAKÇA

- Çapraz, Erhan. “Cumhuriyet Rejiminden Meddah Medresesi’ne Balkanlar’da Törelî Duruşun Bir Öncüsü Olarak Fettâh Efendi.” *Üsküp’te Meddah Medresesi içinde*, ed: Sevba Abdula ve Abdullah Taha İmamoglu, 397-410, Üsküp: IDEFE Yayınları, 2024.
- Engüllü, Suat. “Üsküp’te Abdulfettâh Raûf da Yaşadı.” *Yedi İklim*, no: 64 (1995): 21-25.
- Fanon, Frantz. *Yeryüzünün Lanetlileri*. Çev. Şen Süer. İstanbul: İletişim Yayınları, 2021.
- Güneş, Mehmet. “Rumeli’nin Tabii Güzelliğine Övgü, Kaybolan Değerlere Ağıt.” *Abdulfettâh Raûf: Şiiri, Düşünce Dünyası ve Hayatı içinde*, ed: Sevba Abdula, 245-260, Üsküp: IDEFE Yayınları, 2023.
- Karakoç, Sezai. *Diriliş Neslinin Amentüsü*. İstanbul: Diriliş Yayınları, 2018.
- Karakuş, Ertuğrul, *Üsküp’ün Akif’i / Balkan Şairi Üsküplü Abdulfettah Rauf’un Şiiri Üzerine Makaleler*. İstanbul: Kriter Yayınevi, 2021.
- Nazim, Elif. *Üsküplü Abdulfettâh Raûf’un Şiirlerinde Balkan Tarihi, Coğrafyası ve Kültürü*, (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul 2024).
- Rauf, Abdulfettah. *Zulmetten Nûra*. Haz. Emre Aracı, Emrah Gökçe & Sevba Abdula. Üsküp: IDEFE Yayınları, 2022.
- Rauf, Abdulfettah. *Ey Yurdum*. Haz. Emre Aracı, Emrah Gökçe & Sevba Abdula. Üsküp: IDEFE Yayınları, 2023.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi. *Yaşadığım Gibi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1996.